

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АКТА NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

**JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN**

**2024
1/11**

**Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi**

Bosh muharrir:

MADJIDOV I.U. – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

ERGASHOV Y.S. – f-m.f.d., professor.

SHIRINOVA R.X. – fil.f.d., professor.

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Balliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Yunusova X.E. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Abdulayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Boltaboyev H. – fil.f.d., prof.

Rahmonov N.A. – fil.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., dots.

Mas'ul kotib: **PARDAYEV Z.A.**

TOSHKENT – 2024

MUNDARIJA

Tarix

Almanov Q. Jizzas vohasi Rossiya imperiyasi egallagandan so'ng o'rganilish tarixshunosligi	4
Dadamirzayeva G. Sovet davlati qurilishi sharoitida kooperatsiyalarning shakllanishi	7
Junayev Z. Buxoro Xalq Sovet respublikasida siyosiy va jamoat tashkilotlarining faoliyati	10
Karimov Z. Amudaryo so'l sohili madaniy-xo'jalik mikrovoaholari rivojlanishi (mil. avv IV – milodiy IV asrlar)	13
Matyakubov X. Neolit davri tarixi tarixshunosligi masalasi: Joytun hamda Kaltaminor madaniyatlarini asosida	16
Maxkamova R. Ikkinchi jahon urushi davrida Toshkent shahri va Toshkent viloyatidagi ayollarning front ortidagi jasoratlarini	19
Maxmudov A. O'zbekistonda turizm taraqqiyotida Farg'ona vodiysi pichoqchilik markazlari tutgan o'rni	22
Museyibzoda J. International organizations as instruments for building state image: the case of Uzbekistan	25
Muxamedov Y. G'arbiy Turk xoqonligi va Vizantiya o'rtasidagi diplomatik munosabatlar	28
Pirimqulov J. Toshkentlik jadid namoyondalarining ilmiy faoliyati	31
Ro'ziboyev F. XIX asr oxirida Turkiston bozorlarida tartib-intizom nazorati	34
Ro'ziyeva M. Surxon vohasi lo'lilarining hududiy joylashuvi	37
Siddiqova S. G'iyosiddin Xondamir asarlari tarixshunosligi	40
Tursunova G. Rossiya imperiyasining Sirdaryo viloyatidagi tibbiyot tizimidagi siyosati	43
Xaydarov G'. Xorijiy investitsiya – rivojlanish omili	46

Falsafa. Pedagogika. Psixologiya. Metodika. Sotsiologiya. Siyosiy fanlar. Islomshunoslik

Abdullayeva K. Umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini baholash tizimi	49
Abduraufov J. "Smart power" (Aqli kuch) konsepsiyasini amalga oshirish mexanizm va texnologiyalari	51
Aliyev A. Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish(neft-gaz korxonalari misolida)	54
Arabov B. Korruptsiyaga qarshi kurashda Markaziy Osiyo davlatlarining hamkorlik istiqbollari	56
Arzikulov D. Voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasining psixologik jihatlarini	58
Aripov A. Zamonaviy jamiyat va korruptsiyaning ijtimoiy-falsafiy tahlili	61
Aripova U. Tanqidiy va mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning tarixiy taraqqiyot bosqichlari	64
Asqarova M. Ta'lim jarayonida xalqaro baholash dasturlaridan foydalanishning mazmuni	66
Ataxanova L. Kasbiy kuyish sindromi mohiyati va rivojlanish bosqichlari to'g'risida psixolog olimlar izlanishlari	68
Axrarova Z. Jadid ma'rifatparvarligining o'ziga xos jihatlarini	71
Axrarova S. Yangi O'zbekistonda ayollar faolligini oshirishda berilayotgan imkoniyatlar	73
Bobonazarova S. Talabalarni akmeologik-ijodiy faoliyatga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv	76
Bo'riyev S. Investitsion loyihalarda samaradorlikni oshirish yo'nalishlari	78
Vaxabova G. Estetik tafakkurning mohiyati va uning pedagogik jarayondagi o'rni	80
Djumanazarova Z. Социально-философские проблемы развития чувства патриотизма у студенческой молодежи	82
Djumanioyozova M. Ta'lim jarayonida talabalarining qadriyat yo'nalganligini o'rganish	85
Jobborov F. Maktabda kimyo fanida ta'lim jarayonida modellardan foydalanish tajribasi	88
Jumanazarov S. Globallashtirish sharoitida yoshlarni tarbiyalash muammolari	91
Jo'rayeva Z. Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining talabalar yozuv kompetensiyalarini shakllantirishdagi o'rni va dolzarbligi	94
Jo'raqo'ziyev B. Ijtimoiy jamiyat qurish tushunchasining mazmun-mohiyati	96
Zaripova D. "Digital technologies: how a university's website and brand shapes its reputation and ranking"	99
Iminjanov M., Qodirov M. Jangovar vaziyatlarda ob-havo o'zgarishlariga qarab orientirlanish (mo'ljallash)	102
Ishankulova G. Oilaviy munosabatlarda nizoli holatlarni bartaraf etish va gender tenglikni ta'minlash masalalari	105
Karimov B. Talabalarida meyoriy-metrologik kompetensiyalarni shakllantirishda integrativ yondashuv imkoniyatlari	108
Karimov B. Jismoniy tarbiya va sog'lom turmush tarzini ta'lim tizimida shakllantirish usullari	110
Kulmatov B. Adabiyotlar bilan ishlash va statistik materiallarni rasmiylashtirish	113
Kaxarova D. Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv asoslari	116
Mamatov M. Yangi O'zbekiston zamonaviy yoshlarining ma'naviy qiyofasi va uni takomillashtirishning tamoyillari	119
Mamatxanova N. O'qituvchining kasbiy tayyorgarligida ijtimoiy-pedagogik faoliyatning o'rni	121
Миррахмедова И. Роль текста в обучении языку специальности	124
Mirzaakhmedov K. Legitimation of political power: conceptual approaches	126
Mullaboyeva N. G'arb psixologiyasida yolg'izlik hissining falsafiy-psixologik xususiyatlari	129
Mo'minov A. Malakali burchak o'yinchilarning hujumdagi texnik harakatlarini tahlil qilish	132
Muratova F. Talabalik pozitsiyasini shakllanishida shaxsiy va kasbiy sifatlarining o'zaro bog'liqligi tahlili	135
Muxammadiyev Q. Uzlaksiz ta'limda kasb-hunarga oid tushunchalarni tizimlashtirish masalalari	138
Nasimdjanova M. Akkulturationsiya strategiyalari va uning xususiyatlari	141
Nizomova O. Mahabxorat dostonida antropologik va ijtimoiy-falsafiy masalalar	144
Normatova N., Bolbekova U. Ingliz tilini o'qitish va o'rganish jarayonidagi muammolar va ularning yechimlari	146
Normo'minova N. Nazariy va empirik bilimlar rivojida bashorat o'rni va ushbu jarayondagi ahamiyati	149
Nurmatov A. O'smirlarda ijtimoiy tarmoqlardagi yolg'on axborotlarni qabul qilishni belgilovchi psixologik indikatorlar	152
Nurov O'. Muhandislik yo'nalishi talabalariga mutaxassislik fanlarini raqamli texnologiyalar muhitida o'qitishning metodik ta'minotini ishlab chiqishni takomillashtirish	155
Очилова Ф. Роль социально-гигиенического воспитания и профилактики вредных привычек у студенческой молодежи	157
Parpiyeva J. Sportning Regbi-7 turi bo'yicha Tokio-2020 (Yaponiya) va Parij-2024 (Fransiya)da bo'lib o'tgan yozgi Olimpiada o'yinlari tahlili	160
Rajapova A. Astronomik kuzatishlarni tashkil etishni takomillashtirish metod va usullari	163
Raxmanov A. Tasavvuf falsafasida komil inson mezonlari masalasi	165
Ro'ziboeva Z. Vizual faoliyat orqali maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilarining manaviy-axloqiy sifatlarini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	168
Ruzmanova D. O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarining hududiy tashkil etilishi	171
Saidkulov N. Yangi O'zbekistonda Uchinchi Renessans poydevorini yaratishda inson kapitalining o'rni	174
Saidova G. The role of using web 2.0 technologies during the written translation	177
Салимова С., Авезова М. Инновационные подходы к преподаванию биологии посредством инклюзивного образования	179
Sarayev V. Imom Faxriddin Roziyning "Nafs va ruh kitobi va ular quvvatining sharhi" asaridagi ruh masalalarining yoritilishi	182
Sarsenbaev D. The role of studying nonverbal gestures to develop communicative competence of pe students	185
Sultonov O. Yoshlarda mas'uliyat hissi rivojlanishining ijtimoiy asoslari va rivojlanish bosqichlari	189
Tojimatova M. Nofilologik yo'nalishlarda ingliz tilida talabalarining leksik ko'nikmalarini rivojlantirishga doir	191
Toshniyazov U. Oliy ta'limda ratsional fikrlash an'anasining roli va muammolari	194

UDK: 372.881.111-053.5

Zuhra JO'RAYEVA,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

DSc, professor D.Mahmudova taqrizi asosida

THE ROLE AND VALUABILITY OF CRITICAL THINKING SKILLS IN THE FORMATION OF STUDENTS' WRITING COMPETENCES

Annotation

This article explores the integration of writing and critical thinking skills and highlights how these two important elements can be combined to further improve students' English language skills. It outlines strategies for teaching critical thinking in written discourse, discusses the challenges teachers and students may face, and focuses on the pedagogical benefits of this approach. It has been found that developing writing skills through critical thinking enables students to complete academic assignments effectively and provides them with the skills needed for real-world communication.

Key words: Critical thinking, writing skills, teaching English, argumentation, collaborative learning.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ НАВЫКОВ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ПИСЬМЕННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ

Аннотация

В этой статье рассматривается интеграция навыков письма и критического мышления, а также подчеркивается, как можно объединить эти два важных элемента для дальнейшего улучшения навыков учащихся по английскому языку. В нем изложены стратегии обучения критическому мышлению в письменной речи, обсуждаются проблемы, с которыми могут столкнуться учителя и ученики, и основное внимание уделяется педагогическим преимуществам этого подхода. Было обнаружено, что развитие навыков письма посредством критического мышления позволяет студентам эффективно выполнять академические задания и дает им навыки, необходимые для реального общения.

Ключевые слова: Критическое мышление, навыки письма, преподавание английского языка, аргументация, совместное обучение.

TANQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINING TALABALAR YOZUV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI O'RNI VA DOLZABLIGI

Annotatsiya

Ushbu maqolada yozish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining integratsiyasi o'rganilgan bo'lib, talabalarning ingliz tili bilimlarini yanada yaxshilash uchun ushbu ikki muhim element qanday birlashtirilishi mumkinligi ta'kidlangan. Unda yozma nutqda tanqidiy fikrlashga o'rgatish strategiyalari belgilangan, o'qituvchilar va talabalar duch kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklar muhokama qilingan hamda bu yondashuvning pedagogik afzalliklariga e'tibor qaratilgan. Ma'lum bo'ldiki, tanqidiy fikrlash orqali yozish ko'nikmalarini rivojlantirish talabalarga fan topshiriqlarini samarali bajarishga imkon beradi va ularga real dunyo muloqoti uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Tanqidiy fikrlash, yozish ko'nikmasi, ingliz tilini o'qitish, argumentatsiya, birgalikda o'rganish.

Kirish. Bugungi globallashtirilgan dunyoda ingliz tilini bilish shaxsiy, akademik va professional muvaffaqiyat uchun yanada zarur bo'lib bormoqda. Til o'rganish jarayonida yozish ko'nikmasi (writing) hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki u talabalarga fikrlarini ifoda etish, akademik yozma nutq bilan shug'ullanish va turli kontekstlarda samarali muloqot qilish imkonini beradi. Biroq, ingliz tilida yozish ko'nikmalarini yetarli darajada rivojlantirish, ayniqsa, uni ikkinchi yoki chet tili sifatida o'rganayotgan talabalar uchun qiyin bo'lishi mumkin. Yozish shunchaki grammatika va lug'atdan to'g'ri foydalanish emas, balki fikrlarni tartibga solish, dalillarni yaratish va g'oyalarni mantiqiy ravishda taqdim etish qobiliyatlarini ham o'z ichiga oladi. Bu jarayonda tanqidiy fikrlash ko'nikmasi talabalarga yozish ko'nikmasini o'rgatishning ajralmas qismiga aylanadi.

Axborotni xolisona tahlil qilish, baholash va sintez qilish qobiliyati sifatida ta'riflangan tanqidiy fikrlash talabalarni yozish ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan vazifalarni puxta va samarali yondashish uchun zarur bo'lgan kognitiv vositalar bilan ta'minlaydi. Ingliz tilini o'qitish sharoitida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini yozuv kompetensiyasiga integratsiyalash talabalarga mazmunli, mantiqan to'g'ri ketma-ketlikda shakllantirilgan matnlar yaratishga yordam beradi. Bu jarayon orqali talabalar nafaqat yaxshi yozuvchi, balki manbaalarni baholash, fikrlarni shakllantirish va izchil dalillarni yaratishga qodir bo'lgan tanqidiy fikrlovchilarga ham aylanadi.

Xorijiy tilda yozuv malakasini rivojlantirish bo'yicha dastlabki tadqiqotlar yozma matnlarni yaratishda ishtirok etadigan kognitiv jarayonlarga urg'u beradi (Flower & Hayes, 1981). Tadqiqotchilar L.Flauer hamda J.Heyslarning modeliga ko'ra, "writing"ni rejalashtirish, loyihalash, qayta ko'rib chiqish kabi bosqichlarni o'z ichiga oladi va ularning har biri til o'rganuvchidan o'z ishini mavzusi va tuzilishi haqida tanqidiy fikr yuritishni talab qiladi. Yuqorida ta'kidlab o'tilgan bosqichlarga tayanib aytishimiz mumkinki, yozish nafaqat til mahorati, balki matnni yaratish jarayonida uning mazmuni, uslub va tuzilishini to'g'ri shakllantirish

uchun tanqidiy fikrlash judayam zarur bo'lgan kognitiv faoliyat ekanligini ko'rsatadi.

Bugungi kunda yozuvni o'qitishda yakuniy natija (end-product)ga yo'naltirilganlikdan jarayonga yo'naltirilgan yondashuvlarga o'tish tanqidiy fikrlashning rolini yanada kuchaytirib bormoqda. Tahlilga tortilgan adabiyotlarimizga e'tibor qaratsak, jarayonga yo'naltirilgan yondashuvlar talabalarni aqliy hujum, loyihalash va qayta ko'rib chiqish asosida shug'ullanishga undaydi, yozishni rivojlantirishning har bir bosqichida tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi (Hedge, 2005). Shunday qilib, yozish uzluksiz fikrlash va mavjud fikrlarni korreksiyalashning dinamik jarayoniga aylanadi.

Izlanuvchilar R.Pol va L.Elder tanqidiy fikrlashni ma'lumotni baholash, mantiqiy fikrlash va asosli xulosalar chiqarishni o'z ichiga olgan fikrlash tizimi sifatida keltirishgan. Til ta'limida tanqidiy fikrlash talabalarning murakkab savol turlarini (question prompt) tushunish va ularga javob bera olish qobiliyatini, shuningdek, mutlaqo notanish bo'lgan, birinchi marotaba duch kelgan mavzularda atroflicha fikr yuritgan holda yozish qobiliyatini rivojlantiradi (Halpern, 2014). Tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, talabalar yozuv kompetensiyasida muvaffaqiyatga erishishlari uchun nafaqat grammatik kompetensiyani, balki argumentlar yaratish va berilgan topshiriq bo'yicha tanqidiy fikr yuritish imkonini beruvchi analitik ko'nikmalarni ham rivojlantirishlari kerak (Atkinson, 1997).

Tanqidiy fikrlash argumentativ insholar kabi topshiriqlarni yozishda muhim ahamiyatga ega, bunda talabalar dalillarni baholashlari, asosli dalillarni tuzishlari va qarshi dalillarga murojaat qilishlari kerak. Bular yozish jarayonining ajralmas qismi bo'lganligi sababli ularni til o'qitishga integratsiya qilish tilni bilish hamda kognitiv rivojlanishga yordam beradi. Tanqidiy fikrlash, shuningdek, talabalarni o'z ijodiy ishlari (esse, bayon) haqida fikr yuritishga undaydi, bu esa vaqt o'tishi bilan o'zini o'zi baholash va takomillashtirishga olib keladi. (Braun, 2001).

Yana shuni ta'kidlashimiz joizki, qator tadqiqotlar tanqidiy fikrlashni "writing"ni o'rgatishga integratsiyalash strategiyalarini taklif qiladi. Masalan, A.Kaming tadqiqotida o'zaro baholash, hamkorlikda yozish va natijalarini qayd etuvchi portfoliolarni yuritish kabi faoliyatlar talabalarga yozish vaqtida tanqidiy fikrlash imkoniyatini beradi. Ayniqsa, hamkorlikda yozish talabalarni bir-birining g'oyalari baholashga va yozma topshiriqlar ustida birgalikda ishlashga undash orqali tanqidiy fikrlashni yanada yaxshilaydi. Yana bir tadqiqotda guvohi bo'lamizki, o'qish va yozish integratsiyasining muhimligi ta'kidlanadi, ya'ni bunda talabalar matnlarni o'zlari yozishdan oldin tanqidiy tahlil qiladilar (Hyland 2003). Talabalarni tanqidiy o'qish faoliyatiga jalb qilish jarayonida turli xil yozish uslublari va argumentativ tuzilmalarni o'rganadilar hamda bu yondashuvlarni o'zlarining ijodiy ishlarida qo'llashlari mumkin bo'ladi. Bundan tashqari, vazifaga asoslangan til o'qitish (Task-Based Learning Teaching) tanqidiy fikrlashni rivojlantirishi ham ko'zga tashlanadi, chunki u talabalardan muammolarni hal etish va yozish orqali qaror qabul qilishni talab qiladi (Willis & Willis, 2007).

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu bo'limda talabalar yozish malakalarini rivojlantirish uchun tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini ingliz tilini o'qitishga qanday kiritish mumkinligini o'rganish uchun foydalaniladigan tadqiqot metodologiyasi bayon etilgan. Tadqiqot keng qamrovli tushunchalarga ega bo'lishi uchun sifat va miqdoriy ma'lumotlarni birlashtirgan aralash usullardan foydalanilgan. Tadqiqot dizayni, ishtirokchilar, ma'lumotlarni yig'ish vositalari, protseduralar va ma'lumotlarni tahlil qilish usullari quyida tushuntiriladi.

Ushbu tadqiqot ishtirokchilariga quyidagilar kiradi:

Tajriba guruhi	68.3	82.5	14.2
Nazorat guruhi	69.1	74.3	5.2

1.2 Juftlangan T-test tahlili

Yozuv ballaridagi yaxshilanishlar ikki guruh ichida va o'rtasida statistik ahamiyatga ega yoki yo'qligini baholash uchun juftlashtirilgan t-testi qo'llanildi.

Eksperimental guruh:

$t(29) = 8,47, p < 0,001$

Ballarning sezilarli darajada ijobiy tomonga o'zgarishi, tanqidiy fikrlashni yozma ta'limga integratsiyalash talabalarining yozish qobiliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatganligini belgilaydi.

Nazorat guruhi:

$t(29) = 3,12, p < 0,01$

Nazorat guruhi ba'zi yaxshilanishlarni ko'rsatgan bo'lsa-da, eksperimental guruhga nisbatan ballarning o'sishi kamroq aniqlandi.

Guruhlar o'rtasidagi taqqoslash:

Ikkala guruhning testdan keyingi ballarini taqqoslaydigan mustaqil t-testi sezilarli farqni aniqladi:

$t(58) = 5,62, p < 0,001$.

Bu shuni ko'rsatadiki, eksperimental guruh nazorat guruhidan ustun bo'lib, tanqidiy fikrlashga asoslangan yozma nutqni rivojlantirish jarayoni samaradorligini ko'rsatdi.

Sinfdagi kuzatuvlar va o'qituvchilardan olingan intervyu ma'lumotlari asosida o'qitish amaliyoti, talabalarining faolligi va o'rganish davomida duch keladigan muammolar haqida xulosa qilish mumkin bo'ladi. Kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, eksperimental guruh darslarda faolroq qatnashgan va asosiy kuzatuvlarga quyidagilar kiradi:

Talabalarining ishtiroki: Eksperimental guruh talabalari aqliy hujum va guruh muhokamalarida ko'proq qatnashib, yozish jarayonida yuqori faollik ko'rsatdilar.

Hamkorlikda o'rganish: Tengdoshlarning sharhlari va hamkorlikda yozish faoliyati talabalarni bir-birlarining ishini tanqidiy baholashga undadi.

Mulohaza va o'z-o'zini baholash: Eksperimental guruh talabalari ko'proq mulohaza yuritdilar, ko'pincha fikr-mulohaza va o'z-o'zini baholash asosida insholarini qayta ko'rib chiqdilar.

Talabalar: 18 yoshdan 22 yoshgacha bo'lgan 60 nafar talaba tanlab olinadi. Bir guruh eksperimental guruh vazifasini bajaradi ($n=30$) va tanqidiy fikrlash faoliyati bilan birlashtirilgan yozuv kompetensiyasi bo'yicha ko'rsatmalar oladi. Ikkinchi guruh - nazorat guruhi ($n=30$), aniq tanqidiy fikrlash komponentlarisiz an'anaviy yozish o'quv dasturiga amal qiladi.

O'qituvchilar: Tadqiqotda har bir guruh uchun bittadan ikkita tajribali ingliz tili o'qituvchisi ishtirok etadi. Ikkala o'qituvchi ham kamida besh yillik o'qituvchilik tajribasiga ega va tadqiqot maqsadlari va protseduralariga yo'naltirilgan.

Eksperimental va nazorat guruhlaridagi ishtirokchilar ingliz tilini bilish darajalariga qarab, standartlashtirilgan til imtihonidagi ballari (masalan, IELTS yoki CEFR) asosida aniqlanadi.

Natijalar va tahlillar. Ushbu bo'limda tanqidiy fikrlashni yozma nutqni rivojlantirishga yo'naltirilgan darslar yoki mavzularga integratsiyalash, eksperimental va nazorat guruhlari natijalarini taqqoslash bo'yicha tadqiqot natijalari keltirilgan. Tanqidiy fikrlash ko'nikmasini talabalarining yozish qobiliyatlariga ta'sirini aniqlash va ishtirokchilarning tajribalarini o'rganish uchun miqdoriy va sifat ma'lumotlari tahlil qilindi.

Miqdoriy tahlil: Testdan oldingi va testdan keyingi ballar

Talabalarining yozish qobiliyatlarini yaxshilanganligini aniqlash uchun testdan oldingi va testdan keyingi yozuv ballari baholandi.

Baholash bir nechta asosiy mezonlarga qaratilgan:

Tildan foydalanish (grammatika va lug'at)

Uyg'unlik va tashkiliylik

Argumentatsiya va tanqidiy fikrlash elementlari

Umumiy yozish sifati

Tasviriy statistika

Aksincha, nazorat guruhi grammatik mashqlar va aniq tanqidiy fikrlash faoliyatisiz tuzilgan insho yozishga ko'proq e'tibor qaratdilar va xatolari ustida ishlash davomida o'qituvchilarning fikr-mulohazalariga ko'proq tayandilar.

O'qituvchilar bilan suhbatlar

O'qituvchilar bilan suhbatlar tanqidiy fikrlashni yozma nutqni rivojlantirish jarayoniga aralashuvining qiyinchiliklari va muvaffaqiyatlari haqida qo'shimcha tushunchalar berdi:

Eksperimental guruh o'qituvchisining ta'kidlashicha, tanqidiy fikrlash faoliyatining integratsiyalashuvi talabalarni jarayonda yanada rag'batlantirdi va o'ziga nisbatan ishonchini oshirdi. Shuningdek, talabalarni mustaqil fikrlashga yo'naltirish uchun munozara va aqliy hujum kabi vazifalar muhim hisoblanadi. Ta'kidlanishicha, ba'zi talabalar dastlab dalillarni shakllantirishda qiynalgan, ammo vaqt o'tishi bilan sezilarli darajada yaxshilangan.

Nazorat guruhi o'qituvchisining qayd etishicha, talabalar asosan argumentlarni rivojlantirishga emas, balki tilning aniqligiga e'tibor qaratilishligi kuzatildi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tanqidiy fikrlashni yozma nutqni rivojlantirish darslariga kiritish ingliz tilini o'qitishda talabalarining yozish malakalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bunga ko'ra, tanqidiy fikrlashga asoslangan pedagogik yondashuvlar o'z samaradorligini isbotlaydi va kognitiv qobiliyatlarni til o'rganishga integratsiyalash muhimligini ta'kidlaydi.

Kelgusi tadqiqotlar tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining talabalar yozuv kompetensiyalarini shakllantirishdagi uzoq muddatli ta'sirini o'rganishi va ingliz tilini o'qitish sinflarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda o'qituvchilar tayyorlashning rolini o'rganishi mumkin. Bundan tashqari, yozish qobiliyatlarini va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini baholash uchun yanada samaraliroq baholash vositalarini ishlab chiqish tilni o'rganish amaliyotini yanada yaxshilashga yordam beradi.

REFERENCES

- Atkinson, D. (1997). A critical approach to critical thinking in TESOL. *TESOL Quarterly*, 31(1), 71-94.
- Brown, H. D. (2001). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Longman.
- Cumming, A. (2001). Learning to write in a second language: Two decades of research. *International Journal of English Studies*, 1(2), 1-23.
- Flower, L., & Hayes, J. R. (1981). A cognitive process theory of writing. *College Composition and Communication*, 32(4), 365-387.
- Halpern, D. F. (2014). *Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking*. Psychology Press.
- Hedge, T. (2005). *Writing*. Oxford University Press.
- Hyland, K. (2003). *Second Language Writing*. Cambridge University Press.
- Paul, R., & Elder, L. (2006). *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life*. Pearson.
- Raimes, A. (1983). *Techniques in Teaching Writing*. Oxford University Press.
- Willis, J., & Willis, D. (2007). *Doing Task-based Teaching*. Oxford University Press.